

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 15 februari 1895, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om fjerdingmäns tillsättande och aflönande.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 116, anför herr *O. Persson* i Rinkaby: Gällande stadga om fjerdingmän den 1 juni 1850 medgäfvde, att fjerdingmansbestyret finge utgöras omgångsvis mellan socknens hemmansegare. Detta kunde vara lämpligt på en tid, då hvarje jordegare skulle vara besutten på sitt hemman, men så vore icke förhållandet numera, då hemmantal kunde åsättas en huru liten jordlott som helst. Om en kommun exempelvis bestode af sex hela mantal, deraf fem egdes af en egare och det sjette af femtio olika egare, skulle samma onus åligga en hvar af dessa femtio små jordegare som den store jordegaren. Egaren till en liten jordlott vore ej sällan i sådana ringa omständigheter, att han behöfde på andra håll söka arbete, men kunde då tvingas att göra fjerdingmanstjenst under ett år eller längre.

På grund häraf föreslår motionären: att Riksdagen, med upphäfvande af författningen den 1 juni 1850 jemte dermed sammanhängande författningar angående fjerdingsmans tillsättande och aflönande på landet, måtte förordna, att kommunalstämman hvar inom sin kommun eger att tillsätta erforderligt antal fjerdingmän för ett eller högst fem år i sänder, emot ersättning, som stämman bestämmer, hvilken ersättning utgår efter samma grunder, som om kommunalutskylder i allmänhet är eller kan varda föreskrifvet.

Ifrågavarande stadga af den 1 juni 1850 föreskrifver, att fjerdingmansbefattningen är ett menighetsbestyr, om hvars utgörande genom särskildt antagen person och på kommunens bekostnad socknemännen inom hvarje socken eller fjerdingmansdistrikt kunna, om de vilja, öfverenskomma för viss tid. Kommunalstämman utser i sådant fall fjerdingman, hvars lämplighet dock pröfvas af vederbörande kronofogde, som eger rätt att vägra godkännande af valet. Der förening om fjerdingmans anställande med bestämd aflöning kan åvägbringas, skall, jemlikt kungörelsen den 20 april 1866, bidraget till denna aflöning utgå efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet är föreskrifven. Om åter frälse-, kronoskatte- och kronohemmans innehafvare besluta, att fjerdingmansbefattningen bör utöfvas omgångsvis mellan hemmanen, föreskrifver kungörelsen den 9 augusti 1851 (jfr kungörelsen den 23 augusti 1857), att bestyret fortfarande skall dem sjelfva ensamt åligga.

Enligt gällande bestämmelser eger sålunda hvarje kommun rätt att för viss längre eller kortare tid anställa aflönad fjerdingman och bestämma beloppet af den lön, som till honom skall utgå. Efter hvad utskottet förspott, hafva också ganska många kommuner inom vårt land begagnat sig af denna rättighet, och det lär endast mera undantagsvis förekomma, att fjerdingmanssysslan utöfvas i tur mellan församlingens hemmansegare.

Motionärens förevarande framställning åsyftar nu i främsta rummet att få afskaffadt det senare sättet för fjerdingmannabestyrets utgörande.

Såsom motionären erinrat, lærer det ej kunna bestridas, att fjerdingmannabestyret, der det omgångsvis mellan hemmanen utgöres, kan vara orättvist fördeladt och ofta blifver synnerligen betungande för de små jordegarne. De mångfaldiga göromål, delvis af ganska magtpåliggande beskaffenhet, som enligt gällande författningar åligga en fjerdingman, ställa ock icke ringa anspråk på hans erfarenhet och duglighet, och det är att förutse, att detta kraf kan bättre tillgodoses, om, såsom nu föreslagits, aflönade fjerdingmän anställas.

Ehuru utskottet sålunda finner motionärens framställning i nu förevarande del värd att beaktas, finner utskottet sig icke kunna tillstyrka bifall till motionen i den form, hvori densamma föreligger. Motionären har nemligen föreslagit upphäfvande af 1850 års stadga i dess helhet och således äfven de bestämmelser deri, som angå fjerdingmans åligganden, kronofogdes rätt att pröfva utsedd fjerdingmans lämplighet o. s. v., bestämmelser, mot hvilka motionären i motiven icke framställt någon erinran.

Utskottet föränlåtes således att hemställa,

att Riksdagen i anledning af herr O. Perssons motion måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser i syfte att fjerdingmansbestyrets utgörande omgångsvis mellan hemmanen måtte varda afskaffadt.

Stockholm den 15 februari 1895.

På lagutskottets vägnar:

E. VON KRUSENSTJERNA.

Herr *J. Anderson* har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
